

Škofjo Loko do l. 1843. Svoje znanje in ljubezen do njega je nosil s seboj, koder je hodil, pa se je o prostem času še izpopolnjeval v svojih priljubljenih predmetih ter po okoliščinah poučeval tudi druge. Tako je l. 1843. kot kapelan v Poljanah ondotno ljudstvo lepo poučil in pripravil na popolni solnčni mrk, ki je bil tistega leta, in je to nebesno prikazen ž njimi opazoval. — Kot poznejši duhovni pomočnik v Šmartnem pod Šmarno goro (1843—1850) je prvi opazoval na Šmarni gori takozvani ogenj sv. Helme, in v Vodicach, kjer je služil do l. 1852., mu je prišlo na misel, da bi po telegrafu, ki ga je sam napravil, zvezal Vodice z Zapogami ter se tako pogovarjal z ondotnim kuratom, kar mu je pa gosposka prepo-vedala.

Kot vodiškemu kapelanu je došel Peternelu 19. julija l. 1852. poziv, da prevzame ravnateljstvo na novoustanovljeni ljubljanski realki. Peternel, ki je bil že leto poprej, v juniju l. 1851., napravil državne

Mihael Peternel.

izkušnje iz naravoslovnih predmetov za popolne nižje realke, se je odzval temu klicu, katerega je povzročil največ bivši Peternelov tovariš, c. kr. šolski svetnik dr. Močnik. In boljšega moža niso mogli postaviti na to mesto v tedanjih okoliščinah! Peternel se je s celo svojo dušo zavzel za prospeh svojega mladega zavoda. Podvojil je svojo pridnost, poglobil svojo iznajdljivost, noč in dan je delal kot učitelj, kot voditelj — pa tudi kot mehanik, ki je na svoje roke izdeloval potrebnih priprav za pouk, ki jih je potreboval pri fiziki, kemiji in naravoslovju. Bil je poleg vsega drugega sam tudi mizar in strugar in kovač — vse za svojo realko. Pri tem pa je še utegnil baviti se z najrazličnejšimi mehaniškimi problemi, načrti in podvzetji v mestu in drugod: kajti izpraševali so ga za svet pri postavljanju mlinov in pri tovarniških zgradbah, pri izboljšavanju mestne razsvetljave prav tako, kot pri zidanju kozolcev in hlevov in hiš po deželi.

Razume se, da je bil direktor Peternel v svojih strokah izvrsten učitelj. Njegov nauk ni bila sama teorija, marveč teorija praktično uporabljena. V teoriji in praksi je podajal svojim učencem toliko, da bi jim tedaj ne mogla mnogo več — politehniška visoka šola.

Zastavil je tudi pero in spisal v letnih poročilih realkinih več temeljitih člankov v nemškem, enega v slovenskem jeziku („Imena, znamenja in lastnosti kemiških pervin.“ — 1861/62.). Njegov spis „Geographische Skizze des Herzogthums Krain“ (1854/55 in 1855/56) je stavil dunajski profesor Simony svojim učencem ponavlja za zgled, kako treba pisati zemljepisne sestavke. Znamenit je tudi Peternelov življenjepis o Juriju baronu Vegu Letno poročilo 1853/54) ter njegova študija „Schule und Leben“ 1857/58 in 1858/59). L. 1856. je sestavil tudi slovensko terminologijo za geometrijo in nekaj pozneje skupno s katehetom profesorjem Ant. Lesarjem za kemijo. To smemo imenovati silovito pridnost in delavnost pri možu, ki je imel kot direktor mladega zavoda črez glavo uradnih in drugih poslov.

L. 1860. je izročil Peternel realčno provizorično vodstvo v roke stalnega direktorja Rudolfa Schnedarja. Toda sam je ostal na zavodu kot učitelj še 14 let. S 24 službenimi leti je šel 66letni starček l. 1874. v pokoj. A tudi v pokoju je še najraje študiral in eksperimentiral. Posebno rad se je zatapljal v svoji starosti v zvezdoznanska in mikroskopična raziskavanja.¹⁾ Pa tudi drugi odseki znanosti so ga zanimali še starčka. — 6. avgusta 1884. je sklenil svoje delavno življenje. Hvaležnosti je za svoje delo vžil malo. No, zdaj ob petdesetletnici zavoda, kateremu je razplamtel mlado življenje, se je spomnil njegovega imena realski učiteljski zbor ter je predložil po iniciativi profesorja Fr. Levca mestnemu občinskemu svetu prošnjo, da bi se nova ulica za deželnim dvorcem (zveza med Gosposkimi in Vegovimi ulicami) poleg realke imenovala Peternelova ulica. Občinski svet je tej prošnji ugodil.

Vsekako zasluži tak mož, da se njegovo ime ne zabriše v srcih potomstva! Dr. M. O.

Fran Ondříček, slavni violinist, je meseca oktobra zopet koncertiral v naših krajih. — Bil je v Celovcu, Beljaku, Ljubljani, Novem mestu, v Trstu, na Reki in v Mariboru. Spremljal ga je pianist Josip F a m ě r a. Pri ljubljanskem koncertu sta sodelovali tudi dve domači moči: Altistinja slovenskega gledišča gdč. Marija G l i v a r e c je pela krasno romanco iz opere „Mignon“ in nekatere hrvaške pesmi, baritonist g. Karol K r a l pa prolog iz Leoncavallove

¹⁾ Tukajšnji knezoškofijski dijaški zavod „Alozijevišče“ hrani po Peternelu lepo dedščino: dragocen, izboren mikroskop. — Kanonik Ivan Sušnik pa ima iz njegove zapuščine več knjig matematiške in fiziške vsebine, ki vse kažejo, kako temeljito je študiral: po knjigah je namreč vse polno opazk in glós iz njegovega peresa. Dr. M. O.

opere „Glumači“ in Novakove „Slovaške narodne pesmi“. Ondříček je zopet povsod očaral občinstvo s svojo velikansko umetnostjo in žel iskreno odobranje.

Fran Naval v Pragi. Naš rojak Fran Naval, prvi tenorist c. kr. dvorne opere na Dunaju, je meseca oktobra t. l. gostoval pri „Narodnem divadlu“ v Pragi. Verni sin slovenske matere je Pražane kar elektriziral; narodno gledališče je bilo vedno prenapolnjeno, in komaj diha je občinstvo poslušalo Navalov krasni tenor. Fran Naval je uljudno, blago srce, ki svojo narodnost vedno poudarja; največje veselje so mu napravili na oder podarjeni venci z velikanskimi slovenskimi trobojnicami. Zadnjikrat je nastopil v Massenetovem „Wertherju“. Massenet sam je iz Pariza poslal brzozaven pozdrav k predstavi.

Domača umetnost. G. A. Jebačin je poslikal z ornamentami in figuralnimi slikami župno cerkev v Preski. — K moravški cerkvi je prizidana nova kapelica lurške Matere božje. Oltar je izdelal g. Rovšek, na zunanji steni sliko žalostne Matere božje pa gospod Peter Markovič, akad. slikar v Rožeku na Koroškem. — V Črnem vrhu nad Idrijo je postavil nove orgle gospod Kriegl, orglarski mojster v Ljubljani. — G. P. Žmitek je razstavil velik portret g. Bamberga, ki se odlikuje po vrli tehniki in dobri psihologiji.

Združenje zagrebških javnih knjižnic. Knjižnica zagrebške prvostolne cerkve, broječa okoli 30.000 zvezkov, za katero je določil škof Vrhovac posebno ustanovo, se po sklepu kaptola združi s tamošnjo vseučiliško knjižnico, katera šteje do 140.000 zvezkov in ima letnih dohodkov 13.000 K. Za to združenje se posebno trudi kanonik dr. Iveković, ki želi, da bi se tako olajšale učenjakom študije v knjižnicah.

Ljudska izobrazba na Hrvaškem. Še sedaj je treba na Hrvaškem storiti mnogo za elementarno ljudsko izobrazbo. Vendar moramo priznati, da se je v zadnjih desetletjih doseglo že mnogo. Ljudi, ki niso znali ne brati ne pisati, je bilo na Hrvaškem na stotino prebivalstva:

Leta	moških	ženskih
1869. . . .	74·38 . . .	86·81
1880. . . .	67·89 . . .	79·93
1890. . . .	60·16 . . .	73·52
1900. . . .	46·95 . . .	61·74

Izid ljudskega štetja l. 1869. je bil vsekako zelo žalosten. Primeroma se je pa zdaj že mnogo zboljšalo. Največji napredek kaže zadnje desetletje.

Hrvaška tiskana knjiga iz l. 1592. M. Rešetar je nedavno v 3. knjigi „Gradje za povjest književnosti hrvatske“ ponatisnil „Način, koji se ima ob služiti u govorenju sv. mise“, natisnjen l. 1592. v Rimu v mali osmerki na 56 str. To knjižico je neznan Dubrovčan prevel iz latinskega jezika.

Beli Hrvatje. Blizu Požuna je naseljenih okoli 60.000 takozvanih Belih Hrvatov, katere Nemci nazivajo „Wasserkroaten“. Ti so izpostavljeni madjarizaciji in germanizaciji. Nimajo niti slovnice svojega jezika niti besednjaka. Zdaj so jim izdali slovaški rodoljubi koledar v njih jeziku, ki je natisnjen v 5000 izvodih. Tako so dobili Beli Hrvati tam svojo prvo tiskano knjigo. Ta oddelek slovanskega rodu je važen zaradi tega, ker nekako veže severne in južne Slovane.

Gavrilo Vitković, srbski rodoljub in zgodovinar, je umrl pred kratkim v Belgradu. Preiskaval je zgodovino ogrskih Srbov. Nabral je mnogo gradiva, a ne kritično.

Ignjat Dimić. V Zemunu je pred kratkim umrl srbski publicist Ignjat Dimić (roj. 1863.). Studiral je tehniko na Dunaju, in ko se je povrnil na jug, je posebno proučeval narodnogospodarske in politične razmere v Bosni in Hercegovini. Bil je oster in odločen zagovornik srbske ideje. Mnogo zaslug si je pridobil za srbsko tehnologijo.

„Srpska knjiga.“ S tem naslovom je izdal St. Novaković pred kratkim knjižico, v kateri popisuje slabe srbske knjigarske razmere. Dnevno časopisje se sicer zelo širi, a v tem pisatelj ne more videti pravega napredka, ker se prava znanstvena in leposlovna književnost preveč zanemarja. Pisatelj predlaga, da bi se osnovala mnoga gospodarska društva v Srbiji, ki bi svoj čisti dobiček porabljal za podporo književnosti.

Srbske narodne pesmi. V „Kolu“ (knjiga IV., zv. 2.) je napisal neki dr. Veritas članek „Vratimo narodu — njegov!“ v katerem razpravlja o deveti knjigi srbskih narodnih pesmi, katere je nabral Vuk Stefanović Karadžić. Pisatelj zahteva, naj izda srbska vlada Vukove narodne pesmi in pripovedke v novem, zares „narodnem“, prav ceninem izdanju.

„Znameniti Srbi XIX. vijeka.“ Ta zbornik prinaša življenjepise in slike znamenitih Srbov. V 12. zvezku so opisani: Janko Cincar, Grigorij Voza-revič, Konstantin Danijal, Jovan Subotić, Vladimir Vasić in Vaso Živković; v 13. zvezku pa: Čolak Ante Simeunović, Ognjeslav Utješenović Ostrožinski, Joksim Nović Otočanin, Ljubomir P. Nenadović, Kosta Ruvarac in Aleksander Bačvanski.

Srbska zgodovina. Kosta Mandrović na Dunaju javlja, da bo na novo izdal „Ilustrovano istorijo srbskega naroda“. V tem obširnem delu bo 140 slik in barvan zemljevid balkanskega polotoka. Izšlo bo v 16 zvezkih.

„Društvo srpskih književnika i umjetnika“ so ustanovili u Belgradu. Predsednik mu je Simo Matavulj, podpredsednik Branislav Nušić, tajnik Milodar Mitrović.

Raziskavanja v Makedoniji. „Vizantinskij Vremenik“ poroča sledeče o uspehih ruske znanstvene ekspedicije, ki je leta 1900. šla v Makedonijo pod vodstvom akademika N. P. Kondakova. Glavni